GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori; Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $^1/_4$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2^1/_2$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 77. **Brasiovu 16/4 Octobre** **1872.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Pentru fondulu academiei romane de drepturi.

Unu oficiru romanu petrunsu de amorea catra benele si prosperarea natiunei sale, nu-si uità nece in momentele dein urma de natiunea sa, si astfeliu, pucinic'a avere, ce cu mare crutiare, si-a potut' o procurá dein neconsiderabil'a sa leafa, viene a o sacrificá pre altariulu culturei natiunale. Acestu generosu oficiru fù repausatulu Locotenente primariu Petru Pui, carele testá la fondulu Academiei romane 300 fl. v. a., lasandu totuodata de esecutoriu testamentului seu, pre D. Colonelu pens. Bar. Ursu.

Eu aramu amentire eterna, repausatului testatoriu, carele, cá vedu'a dein S. scriptura, cu unu devotamentu raru, si-a oferitu denariulu seu, spre unu scopu natiunale atátu de importante.

Nu potemu cu ast'a ocasiune a nu ne esprime caldurosele nostre multiumite, atátu Dlui Bar. Ursu, carele cá esecutoriu testamentului, a staruitu pentru realisarea amentitului legatu, cátu si Dlui advocatu in Clusiu, Ioanu Petranu, carele cá advocatu plenipotentiatu, dein parte-si necerundu nece o recompensa pentru ostenelele sale, a exoperatu dela Judecatori'a competente realisarea respectivului legatu, ce in dilele aceste in suma de 295 fl. 54 cr. v., (dupa detragerea numai a speseloru timbrali si espeditionali) s'a incassatu la fondulu Academiei.

In fine ne tienemu de detoria, a amenti cu recunoscientia si aceea, cumca dein partea Dlui functionariu in Bucuresci Dionisiu Precupu, prein D. Secret I, G. Baritiu, s'a mai tramesu pentru fondulu Academiei, cá contribuiri III lei.

Brasiovu 15 Oct. 1872.

Seriositatea situatiunei interne in Austro-Ungari'a, catu privesce la lupt'a si dusmaniele partiteloru parlamentarie, trage atentiunea vercarui observatoriu la precalcule despre posibilitatea unei schimbari a starii lucruriloru de adi. Adress'a comisiunii la cuventulu de tronu in camer'a Ungariei, dupa o discusiune generale de vro 10 dile, s'a primitu in siedinti'a din 12 Oct. cá base la desbaterea speciale cu 185 in contra la 101 voturi absentandu 132 deputati, maioritatea cu care se primi se eclipsá din ceea ce erá mai nainte numai la 84 voturi; ma si in desbaterea speciale se primi acestu textu cu pucine modificari, fora respectu la propunerea nationaliloru.

Asia respinsera stapanii unu adausu propusu de dep. Romanu, Parteniu Cosma la alinea'a 9 pentru revisiunea legei de nationalitati si pentru regularea causei transilvane, si catu privesce legea electorale. In desiertu respinse dep. Dem. Bonciu insinuarile lui Pulszky, paiale imblatite ale maghiariloru, indesiertu le spuse, ca si romanii au interese vitali intru sustienerea vietii loru nationali si nu suferu a fi atacati in ele, ca-ce la votare din tóta diet'a numaiRomanu, Cosma, Bonciu si Miletics se redicara, semnu ca diet'a n'are gustu a considera desvoltarea natiunale a popóreloru, ci numai ale topi in caldarea complexului.

Sub decursulu desbaterileru adresei inse s'au redicatu din partea opositiunii acuse fórte grave si nenumerate, acuse in contra guberniului cu deosebire pentru atitudinea cea arbitraria, ce a luatu facia cu corruptiunile practisate, fora infrenare, la alegerile trecute, incatu si parlamentulu de facia fù apostrofatu, ca din acésta causa e ilegale compusu, si nu representa dorintiele si opiniunile tierii; la acesta se mai imputá guberniului abusu de potere, calcari de lege fora pasare s. a., ipcatu se vede, ca tient'a opositiunii e destramarea acestui guberniu. Mai multu, diurnalulu lui Lonyay primului min., „Reforma“ maghiara detrage parlamentului de facia totu prestigiulu, de care are necesitate unu parlamentu compusu din parinti si patrioti. „Tiér'a nu póte fi multiumita cu parlamentulu. Respicamu acesta judecata in momentulu inchiarii desbaterii adresei. Resultatulu de 10 dile alu desbateriloru, n'a limpeditu situatiunea; torrentele pasiuniloru nu s'a asiediatu, ci totu resultatulu e, ca noulu acestu parlamentul, cu care trebue se gubernamu 3 ani, si a carui misiune ar' fi se regenereze patri'a, in momentulu nascerii sale este putredu si a pornitu spre a se destrama. Neci unadata n'a mai fostu unu corpu legiuitoriu ungurescu atatu de destramatu cá acest'a. Astfeliu vorbesce „Reforma“, si inca sprijinita de logic'a, fapteloru. 5 proiecte de adrese presentate dietei presente in locu de unulu siguru, intr'a carui cadru se se fi aflatu multiumirea tuturoru dorintieloru, presupunu inca a posteriori una destramare pecatósa nascuta din pecatele corruptiunii si ale falisificariloru, cu cari sau atentatu libertatea alegeriloru.

In prisac'a acést'a de destramare si de acusa pasira si ministrii Lonyay, Kerkápoly si Wilchelmu Tóth si se scusara refrangundu, dupa cum potura, imputatiunile, cari refrangeri, anumitu catu privescu pe illegalitatile comise la alegeri, merita a fi cunoscute, cá se cunoscemu, cata moralitate si cata politica fora moralitate se afla in ele.

Br. Sennyey, conservativu vechiu cu Apony s. a. inca tienú unu discursu in camer'a deputatiloru, care impresionà de minune. Press'a opositiunii, ma si Tisza in dieta laudá program'a desfasiurata a baronului conservativu; er' Simonyi, capeteni'a stangei de 1848, o afiá de buna, déca nu va pretende sacrificiulu principiului democratico, si acum se crede, ca conservativii si au initiatu calea catra gubernare. „Pesti N.“ se pórta cu recéla facia cu entusiasmulu pornitu pentru program'a lui Sennyey. „Presa“ numesce pe Sennyey unu sóre alu viitoriului, care-si pretramise numai primele radie, or unu meteoru, care indata dispare dinaintea ochiloru, inse Pressa dice, ca nu va turbura pe partit'a lui Deak, cu tóte, ca lui Tisza iá datu man'a Sennyey spre conlucrare comuna, cá-ce deakistii lu voru primi cá aliatu in cestiunile de dreptu de statu spre a procede pe calea progresului cu ei. Fia cum va fi, inse chiaru si diaristic'a Wienei trambitia cu alarma, ca pasimu intr'o nóua era a monarchiei, catra politic'a de statu conservativa, care nu se genéza a dá mana si cu fóderalistii si cu clericalii, der' si cu nationalitatile si cu autonomistii, pentru pretiulu pacii interne, care singura le póte prelungi domnirea. — Destulu, ca viscolele cele furtunose din delegatiuni inca nu su altu ceva decatu calausulu reactiunii séu conservatismului.

Dep. Croati in sied. din 8 Oct. inca-si dedera dechiararile asupra adresei, anumitu dep. Zsivkovics, incepú a vorbi croatiesce, apoi o intórse si pe maghiaria; se dechiara pentru adres'a comisiuni fiindca ea sta pe basea invoirii cu Austria, pe care nu vrea a o conturba acum; apoi dice, ca art. de lege XXX 1868 despre impacatiunea Ungariei cu Croatia nu corespunde deplinu necesitatiloru si recerintieloru autonomiei Croatiei, si-si arata speranti'a ca revisiunea acestei legi va multiámi ambe partile prin deputatiunile regnicolari aceptate de camera. Ei pare inse reu, ca adres'a la pasiulu despre Dalmatia neci nu pomenesce de Croatia, de care se tiene acésta tiera, inse va face adausu la tempulu seu in acesta cestiune la adresa.

Altu dep. croatu Iosifu Miskatovics vorbi totu croatiesce, comunicandusi vorbirea in traducere si dice, ca de si croatii tienu de opositiune, totusi nu afla cu scopu a se opune, ci voiesce a partini impacatiunea Ungariei cu Austria: dér' cata se marturisésca, ca impacatiunea Croatiei cu Ung. nu multiumesce, pentruca cadrulu Autonomiei croate e pre angustu. dorintiele Croatiei sau esprimatu in adres'a dietei croate catra. Mai sa; dela legislatiunea Ungariei depinde acuma dér' apretuirea acestoru dorintie si crede, ca maioritatea dietei nu va fi straina a-si intende man'a drepta Croatiloru Ambi primira adres'a comisiunii.

Din partea dep. romani din Ungari'a n'am cetitu cuventare privitoria la interesele nationali de a fi amintite si in adresa. Gozman inse numai ne a inglodatu aspiratiunile, cá cum romanii din Ungaria n'ar' senti cum trebue romanesce. Mai diosu ei publicamu rostulu.

Il. Sa. parintele episcopu alu Lugosiului Ioane Olteanu inca tienú una cuventare in delegatiune in 10 Oct. privitória la relatiunile statelor vecine si lauda pe maghiari, ca unu Apafi a fostu, care ne a scosu limb'a din intunereculu slavicu. O vomu reproduce.

Desbaterea bugetului de resbelu in deleg. s'a finitu, cu 38.760 fetiori infanteria voru sta mai multi sub arme. Maioritatea in 32 voturi avu minoritate insemnata de 27 insi. Armata mai multa vomu avé, numai dreptatea se nu remana carnita dupa volnici'a anarchistiloru in leintru si pacea in afara se prieze.

In afara in Spania cu strigatulu: „se traiesca republica federativa!“ a isbucnitu insurectiune in Ferrol. Cetatiui'a si nai'a marina remase credintiósu. Deputatii republicani si alfonsisti respingu orce cointielegere,

In Romani'a in 27 fù manevra mare impuitória cu armat'a dela Sabaru. — Scupcin'a Serbiei se deschise cu discursu de tronu, in care Milanu invita poporulu la lucru, cá Serbi'a se devina prospera. — In Germani'a adunarea femeiloru in Darmstadt 12 Oct. a decisu a forma una reuniune internationale pentru protegerea dreptului loru si presidiulu se dede princesei de Hessen. — La lucru cu totii striga toti ingrigindune de sene. Asta se facemu si noi, ca cum ni omu sera, asia vomu maneá. —

Fagaraslu in 11 Oct. 1872.

„Alegeri dietali ex offo suntu o nóua acuisitiune constitutionale, care se va intemplá in districtulu Fagarasiului.

Dupace consiliulu municipale si adunara generale a alegatoriloru, au dechiaratu passivitate, ministeriulu a imputernicitu pre capitanulu supremu cu potere estraordinaria, că se ecsecute alegerile; acesta -si a si inceputu activitatea cu functionarii municipali.

Astfeliu functionarii voru face ex officio alegerile.

Pentru ce óre acesta parada, ca-ci atunci s'ar póte numí deputatulu!

Mirarea este numai, ca nu s'a aflatu nici unu deputatu in dieta, care se céra asternerea acteloru cestiunei fagarasiane, pentru că se véda negru pe albu pana unde a mersu ministeriulu.

Nu e tardiu; se va află dóra unulu, care se faca acest'a.

Inca ceva, dér' altu ceva.

Inteligenti'a pe aici intrébă adese: ce este cu academi'a romana din Bucuresci? ce au facutu membrii in anulu acesta? de ce atata tacere cam neintielésa — cu atatu mai vertosu, ca „Albin'a“ aieptasse ceva cam obscuru.“ — U.

Ce scrie „Herm. Z.“ despre cans'a Fagarasiana e si mai picantu: I se scrie ád, din fagarasiu, ca Capitanulu s. se intórse din Pesta, unde fù chiamatu in cans'a alegeriloru si ca dupa imputerirea primita va conchiama acum comitetulu si lu va invita, că se ordineze comisiunea centrale de alegeri. Déca comitetulu nu va vre acéste, atunci oficialatulu va fi incredentiatu cu acésta agende; si déca si oficialatulu ar' retracta acésta, atunci o se va depune, si se va denumi unu altu corpu de oficiali (ala Benedek, maghiari, ca acésta le e scópulu, dér' nu lu voru pupa R.) carui se voru incredentia agendele alegeriloru; in fine, ca corpulu oficialiloru s'a dechiaratu, ca va conlucra la alegere. — Hei dér Benedek scornesce alte marafeturi se insiale prostii, că se fia alesu acum pe minciuni déca i s'au beutu potorii: inse Tonárky dór, ca va trage degetu cu Benedek. Asia deputati pe pórunciala; de ce nu se denumescu dintrodata, de se mai face atate parafesticuri cu alegeri, si inca poruncite.

Astfeliu de constitutionalismu a ajunsu de risulu lumei celei observatórie, dupa cum a devenitu mince in manele desfrenatiloru coruptori si inmormentatori ai moralitatei si dreptatei. —

Reclamu Nr. 2.

In Nrulu 65 alu „Gazetei“ unu corespondente dein Basn'a s'a incercatu, precumu se vede, cu prea mare crutiare, a reclamá unele abusuri, ce se facu in dominiulu metropolitanu dein Blasiu, care este averea nostra comuna, averea natiunei romane. Amu totu asteptatu, că dora dein ore care-v'a parte se voru deminti cele descoperite in corespondinti'a de mai susu, de si scieamu prea bene, că acést'a nu se va poté intemplá, de ora ce tote acelea suntu adeverate, si basate pre dovedi neresturnavere. Amu cugetatu si ace'a, că dein partea competenta se voru face pasii necesari spre a se ciontá atari abusuri comise in o avere publica a natiunei; respective causatoriulu dauneloru se va trage la respundere si dare de séma. Der' ce se vedi! nu se intemplá nece un'a nece alt'a, că si candu padurile acelea le ar' fi adusu cu sene respectivulu dein nu scimu ce tiéra. Dorerosu lucru, candu se pretende in termini atatu de categorici, vendecarea reului, si omeniloru nece că le pasa, ba se vede că ridu in pumni, batendu-si joculu de opiniunea publica; er' respectivulu cu totu dreptulu ne póte tiené de prosti, lasandune se ne despolia dupa placu, fiendu că intieleptii nostri din locu nu potu face nemicu fora de elu, ci se lása a se portá de nasu si a se despoliá prein elu.

Dupa-ce publiculu, si cu decsebire blasianii preste totu, au aplacidatu tote cele descoperite in articulu dein Basn'a, ba celi mai multi dicu, ca Dlu corespondente a retacutu prea multe abusuri, nu scimu cu voli'a ori nu a sciutu de ele!: Deci venimu a descoperi si noi unele dein wirthschaftulu inspectorelui privilegiatu Gaibel.

1. S'a disu, că a tallatu, intre mai tóte, si padurea numita „metehe'a, a facutu stánginí, parte pre sém'a curtei metropolitane, parte de vendutu, der' totu in parte; adeca: omulu a facutu pre sem'a curtei unu stánginu mesuratu, dein ce a fostu mai reu, er' pentru facutu a dusu pre sém'a ss, dein ce a fostu mai bunu, altu stánginu ne mesuratu — cátu a cugetatu omulu, ca va fi destulu. Astu-feliu s'a taliatu dein padure totu pre de dóne ori si mai multu — atátea lemne cate au trebuitu pre sem'a dominiului si de vendutu, ce pana acumu nu s'a practisatu nece odata. Dupa ace'a cene, cene nu, nu se sci, a taliatu mai incolo lemnele cele mai frumose oble că lumin'a, inalte că bradulu si subtiri, si astadi privimu la o padure, care nu e nece curatita, nece taliata, ci bajocorita pre cátu se póte de reu; că se crésca alta padure e prea désa, in cátu umbrecse de nu póte cresce alt'a, er' că padure curatita e prea rara. Asia s'a nemicitu cea mai frumosa padure tenerea! Se ne spuna Dlu Gaibel unde a invetiatu silvicultur'a ast'a?

2. Economulu metropolitanu dein Cergan a cerutu in 1ér'a trecuta lemne de pari de vinia. Dlu Gaibel l'a indrumatu in padurea dela Manarade si-si alége — ca Dlui nu are datina a se duce in persóna la padure, numai cándu si candu, — si se-si talia. Acela s'a si dusu si a alesu unu cornu de padure acomodatu de pari, dispunendu se se talia de acolo atáti'a pari. Orecene a aflatu inse talia de cate a dispune se se talia de aliurea, in un'a gropa, unde erau mai numai lemne gróse. Omenii au taliatu alci si au facutu pari dein ce au aflatu subtire, si candu a esitu economulu metrop. Posi'a padure, se véda parii, observéza, ca nu au taliatu dein loculu acel'a, de unde a dispusu elu. Intréba cene le-a dispusu se talia alci? Dlu Gaibel, fù respunsulu. Da lemnele cele gróse, a caroru trupine se vedu, unde-su? Omenii si padurarii nu sciu spune, destulu ca lemne grose nu-su. Se se fi pedepsitu padurarii ori omenii aceli'a, nu scimu, ba dein contra se dice, că totu aceli'a-su padurarii si astadi. Despre padurea acest'a mai insemnamu, că mai tota e taliata de sub Dlu Gaibel.

3. Padurea numita „Carbunariu“ inca e mare parte talista, ace'a padure, care in tempurele vechi sengura sustienea metropoli'a, calugarii si morile cu lemne. In apropiarea acestei paduri jace comun'a Spatacu, in care mai fia-care locuitoriu are curtea plena cu lemne de lucru. Aici e targu intregu de lemne, că in munte, de unde? spunu că totu dein carbunariu.

4. Langa Blasiu se afla padurea cea mai frumósa numita „Nisc'a,“ care de sute de ani nu a fostu atinsa de secure, stegiari si ulmi că lumin'a, cari dein urma suntu lemnele cele mai pretióse. Acést'a padure inca s'a inceputu de catra Dlu Gaibel si se pradara ulmii celi frumosi, si pretiosi, fora crutiare.

5. Bercenlu, e taliatu totu, vedi Nro 65 alu Gazetei.

6. Bercutiulu, e taliatu totu.

7. Reginulu, e in parte taliatu.

8. Bodea, in parte taliata.

9. Chisiardeulu, taliatu totu.

10. Bordulu, taliatu.

11. Niregiulu, in parte taliatu.

Acestea au fostu padurile metropolitane, cari inse trebue se sustiena si morile fondului de instructiune. Avemu se mai adaugemu, ca déca Dlu Gaibel va mai fi Domnu preste acestea paduri numai 1—2 ani, apoi nu mai avemu necesitate de inspectoriu de paduri, — asia vorbesce poporulu dein Blasiu si giuru.

12. Pote ve-ti cugetá, ca atari abusuri numai in padurile metropolitane se facu? Nece de catu. Are fondulu de instructiune unu dominiu in Bucerdea granosa, care are si paduri. Dlu Gaibel a vendutu si dein acestea in asia mesura, cumu nu concedu legile silviculturei. Apoi nu scimu ce legaturi are cu unu locuitoriu dein Bucerdea, care a vendutu dein padurea fondului o multime de lemne, in cátu vedi in Bucerde jaredi de lemne cumparate dela respectivulu, care talia si preste vára, in contr'a toturoru legiloru de silvicultura, lemne mari de edificiu — pre cumu se dice pre sém'a dominiului — dér' fora de controla, ca Dlu Gaibel e ocupatu cu econ-mi'a metropoliei, ér' cuí'a o face fondului de instructiune si celoru alalte fonduri. Nu scimu cumu lu-mai folosescu si la economia, chiaru si dupa reclamulu dein Basn'a. Au dóra e adeveru ce ne spune unu amicu, că s'ar' fi esptimatu Dlu Gaibel: „am tempu se me ocupu si cu economi'a, că cele mai multe paduri le-am regulatu, pucine mi-mai restau.“ Cumu intielegi Dle Gaibel regularea acést'a? Atát'a scimu si noi, că cele mai multe le ai taliatu, altu ce v'a nu ai facutu. Nu cumv'a acést'a o intielegi sub regulare? La punctulu acest'a asteptamu respunsu!

Se mai vorbescu si alte abusuri ce se facu in padurea acést'a. Spunu, că nece la facerea delniciloru de vendutu nu a fostu de facia Dlu Gaibel, ci au lucratu padurarii cumu au sciutu eli.

13. Totu acestu Dnu (pardonu, Mari'asa, că asia pretende a se numi (!) Gaibel s'a mai facutu renumitu si cu renderea unoru caramidi, prein Mendl (vedi Nro. 65 a Gazetei) care a vendutu mi'a a 40 fl. v. a. societatei calei ferate, er' Metropolitulu a trebuitu se se indestulésca si cu 20 fl. de mia.

Noi am recomendá Escelentiei sale Dlui Metropolitu, se inceteze a ascultá sengura numai ametieliloru sirete ale unui Gaibel, si se denumésca o comisiune, care ar' aré se cerceteze padurile, mesurandule, se véda, impartitu-a Dlu Gaibel, dupa legile silviculturei, padurile in anumite parti si taliatu-a numai atát'a cátu i concedu acelea, pre fia-care anu? si se faca unu feliu de investigatiune asupr'a pradiloru ne mai audite. Comisiunea acést'a s'ar' dorí inse se fia compusa dein omeni, cari se precepu la paduri, si pre lánga ace'a se fia si mai teneri si usiori; de ora-ce ne aducemu amente, ca in anii trecuti inca s'au fostu esmisu doi Dni, deintre cari unulu a si moritu dein cans'a betranetieloru, er' celu alaltu, pre lánga ace'a, că e albu că oi'a patimesce fórte tare de petiére. Si acesti'a inca au avutu se cerce numai, ca nu suntu mancate padurile de vite, er' ace'a, că in cátu suntu pradate prein secure? nu s'a tienutu de eli. Ce satira! nesipu in ochi! —

In fine mai amintimu, că copilii dlui Gaibel — pote maturi deja, dicu: „apám, a kisci púspók.“ Noi nu avemu lipsa de kicsi púspók, nóue ne trebue omu, care pentru salariulu celu frumosu se lucre ceva, că 4 profesori abia au salariu cátu trage sengurú unu Gaibel. La revedere! de cumu-v'a nu se voru indreptá lucrurile.

Mai multi.

Din giurulu Decsiului 1 Oct. 1872.

Dupa una traganare mai bine de trei ani, éta că se apropia tempulu, in care si dieces'a vedurita a Gherlei-si va dobendi pre Episcopulu seu in persón'a vicariului Marmatiei D. Pavelu, pre carele dintre si preste toti barbatii bine meritati pentru natiune si beserica, uniculu l'au aflatu demnu la acésta pusatiune, abuna séma pentru acea asiá tardiu si indelungatu au asceptatu guvernulu cu acésta denumire, că unulu séu altulu se se califice in directiunea si principiile lui.

Nu mi intentiunea a analisá si specificá meritele unui'a séu altui'a, noci acea ca ce merite are D. Pavelu pentru natiune si beserica nu sciu, un'a inse sciu positiru, ca densulu are multu a multiami fiitori'a sa denumire acelui pasiu necorectu ba plane pecatosu: ca au vendutu preparandi'a confesionala din Sigetulu Marmatiei statului, care apoi in intielesu magiarisatoriu inflorésce astadi spre rusinea si daun'a romaniloru maramuresieni, ca-ci inca atunci au capatatu cum se vorbesce de comunu prin Moluár Aladár promisiunea: ca va fi episcopu alu Gherlei, are mai departe multu a multiami cameleonului vice-comite alu Maramuresiului, carele fórte l'au recomandatu la locurile competente, si vietiei sale

pre viale si familiare, care au petrecutu intre ungurii Maramuresiani fraternisandu cu densii; — éta déra ca tóta lupt'a clerului pentru a dobandi dreptulu de alegere si a salv'a principiulu fù zadarnica! neci c'amu acceptatu alta dela acestu guvernu maghiarisatoriu, dorimu inse la un'a a-lu face atentu pre fiitoriulu episcopu, cá se bage bine de séma si se abdica de rol'a acea dubia, care au dusu-o in Marmati'a in causele nationale, ca-ce altucum pre aici nu-i voru trece paralele, ca-ci intr'o demanétia se va descepta, ca va remané pastoriulu senguru fora turma, altucum aceasta denumire, care scii, ca preste pucine dile positiva va urma, causéza consternatiune generale pentru noi Transilvanenii, **ca-ci ne vedemu sub constitutionalismulu maghiaru despoiati si desbracati de dreptulu alegerii, fora care e satira si batjocura si numele de constitutiune.**

La tempulu seu si despre altele ve vomu incunoscintiá. *)

Una solidaritate.

Cuventarea lui Joane Gozmanu deputatu alesu din Comitatulu Biharei Cerculu Alesdului tienuta in 4. Octomvre 1872, in camer'a deputatiloru.

On. Camera! Sciu ca adress'a la cuventulu de tronu n'are urmari de drepturi, ca-ci acést'a este numai unu resunetu alu cuventului de tronu; sciu, ca ori-care membru alu onorabilei camere posiede o dibacitate, pracsa si sciintia cu multu mai multa in apretiarea adressei, decatu eu. Cu tóte aceste nimerui'a ér' causei publice si patriei mele nici decatu, daca si eu, cá romanu, iau parte la desbaterea adressei, carea recere censurare din tóte partile, ca astfelu atátu Domnitoriulu, cátu si popórele patriei se-si póta formá cunoscintia esacta despre starea cea aderata a situatiunei si despre tienut'a camerei deputatiloru.

Cuventulu de tronu, ce a sunatu de pe buzele Augustului Rege, in tóta privinti'a este liberalu, ca-ci provóca camer'a deputatiloru la deslegarea favoritóre a pretensiuniloru tierei; de aicea mass'a adresseloru.

In timpii trecuti cuventulu de tronu a contienutu propositiunile regesci, astadi se estinde si asupra afaceriloru esterne, in semnu, cá Regele nu vorbesce cátra Ungari'a, cá cátra o tiéra egalu indreptatita cu Austri'a, si carea in concertulu europeanu ocupa unu locu insemnatu sub numele seu propriu.

Graudiósa propasire!

Eu petrecu cu viua atentiune, mai multu cá spectatoru, luptele Ungariei dela diet'a din 1835 incóce tienuta la Posoniu.

Amu vediutu cu ochii mei mass'a gravaminelóru in contr'a Art. de lege din anulu 1790/1 precum si lupt'a barbatiloru nostri eminenti pentru vindecarea acelor'a (gravamine), amu vediutu press'a si fruptele mintei in lantiuri, libertatea de vorbire pedepsita, amu vediutu sistemulu de administratoru si poterea progressiva a despotismului, dar' mai multu m'a intristatu, candu amu trebuitu sé vedu resultatele cele triste ale anului 1848/9, provisoriele cele multe si caderea totala a constitutiunei patriei nóstre.

Provedinti'a inse, in urmarea rabdariloru natiunei, altcum a dispusu.

Barbatii nostri de statu juristi si liberali au facutu se incete nefericirea creandu-se Articolulu de lege XII. din anulu 1867, insonatu si in cuventulu de tronu, prin care Maestatea Sa a binevoitu spre mangaerea si odihn'a ambeloru parti ale monarchiei a intari cu juramentulu seu regescu legea fundamentala, carea regulédza mai precisu afacerile nóstre comune, decátu chiaru sanctiunea pragmatica, decatu legea din anulu 1790/1 si 1848.

Domniloru! acestu contractu este positiunea mea cea tare, prin carea, se fiu magiaru, slovénu, serbu, jidanu, romanu ori némtiu, nu me temu, cá mi voiu perde mai drepturile mele personale si cetatienesci nici nationalitatea, nici independinti'a si libertatea patriei nóstre, (Aprobare din drépt'a), prin carea ni se asigura o legislatiune neconturbata, si dispusetiune interna, si spre manipulatiunea causeloru nóstre publice nu este mai multu chiamatu dicasteriulu immoratoriu, ci ministeriulu responsabilu pre care tiér'a cu sete l'a doritu.

N'amu doritu alt'a in viéti'a mea, decatu ca se amu parte de viétia constitutionala si asiá sé-mi petrecu dilele. Constitutiune mai frumósa decatu cea parlamentara cu ministeriu respundiabilu nu esiste in lume (Ilaritate). Eu pre ministeriulu de astadi, nu numai ca institutiune patriotica ci si pentru membrii sei escellinti, pre cari i recomenda trecutulu, 'lu laudu, 'lu salutu si-lu partinescu. (Mare ilaritate in steng'a.)

Amu trebuitu se Vi le spunu aceste Domniloru! (Se audimu). Catra acei'a cari neintreruptu ataca Art. XII. din 1867 si prin ce ei facu scandale, vreu se vorbescu catev'a cuvinte. (Se audimu.) Se dice ca poterea carea a creatu atare lege, póte se si dirime legea. N'avemu causa d'a trage acést'a la indoéla, ca-ci este vederatu, cumca poterea ce a creatu ceva, póte se si nimicésca creatiunea sa. Dar' Art. XII. nu este o lege simpla, nici nu este numai o simpla cestiune de statu, ci este unu contractu intre natiune facutu spre mangaerea celoralte parti si spre fericirea tierei.

Eu domniloru tienu, ca acelu contractu nu se póte nimici, si ca nici nu se póte stramutá pana candu Maestatea Sa si celelalte parti ale monarchiei nu ni dau garantia, ca in locului acestui contractu ni dau o pusetiune mai favoritóre (ilaritate). Atuncea dicu, ca se póte stramutá, dar' altcum nu chiaru daca iniciatiri'a s'aru si face de dinculo.

Se dice, ca pusetiunea opositiunei de statu este justificata prin aceea, ca pretinde o banca deosebita si armata deosebita.

Incatu pentru prim'a cestiune, eu asiá vedu din cuventulu de tronu, ca banc'a deosebita o voesce MSa, guvernulu, majoritatea si o voimu toti. Acést'a deci nu justifica pusetiunea opositiunei.

Dar' nici armat'a deosebita nu justifica din contra nimicesce acést'a pusetiune, ca-ci a infiintiá o armat'a deosebita, aru aduce celu mai mare pericolu asupra patriei nóstre (mare ilaritate in steng'a) Abstragundu dela impregiurarea, ca Ungari'a inca sub Mari'a Teresi'a a abdisu de o armata deosebita (ilaritate) abstragundu, ca recrutii d'in Ungari'a, daca au si formatu deosebite regimente, totdéun'a au fostu inrolati in armat'a comuna (ilaritate), abstragundu, ca MSa, ca supremu comandante alu armatei, 'si practica dejá dreptulu, de a dispune cu o armata comuna (ilaritate), asiá credu, ca nu e de lipsa infiintiarea unei armate deosebite, ma nu e cu scopu, si nici ca este possibilu (ilaritate viua).

Nu e de lipsa armat'a deosebita, pentruca acést'a nu o pretinde nici ceealalta parte a monarchiei, si daca este adeverata, ca poterea unita, pe campulu resbelului póte eluptá unu resultatu mai frumosu si o victoria mai mare, decatu daca ambele armate la olalta sunt supuse unei discipline. Eu dara nu vedu lips'a despartirei, mai vertosu daca iau in considerare, cá victoria stralucita eluptata la olalta (strigari din steng'a multiamimu de acést'a victoria stralucita!) in jumetate 'si arunca radiele sale pe Ungari'a (multiamimu! din steng'a). Nu o afu nici cu scopu, ca-ci natiunalitatile Ungariei, dupa esemplulu magiariloru, ca ele nu voru intrá in armat'a Ungariei ci in a Austriei, ca-ci noi n'avemu oficiri cualificati, si oficirii austriaci sunt cu multu mai blandi fatia de recruti (mare ilaritate). Si acést'a asia este, prin urmare recrutii si au mai mare aplecare catra armat'a austriaca, decatu catra cea ungara.

Nu este possibila impartirea in dóua, ca-ci daca Ungari'a pretinde armata deosebita; atuncea celelalte tieri ale Maestatii Sale tota acest'a o voru pretinde, si atuncea Austri'a aru insiste totu la acele pretensiuni, ce le-a formatu totdéun'a, si ce noi le-amu auditu adese-ori. Din acést'a s'aru nasce o confusiune din tóte partile, s'aru nimici art. XII 1867 aru cadé majoritatea, si monarchi'a rá potere mare, ceea ce credu ca nici stang'a nu doresce.

Eu dara respingu ide'a de armata deosebita, si dupa aceste revinu la proiectulu de adressa. (Se audimu!)

Eu dintre cele multe proiecte de adressa aceea mi-o alegu. carea prin contienutulu ei este cea mai loiala, si cea mai corespundietóre demnitatii parlamentului. Din acést'a totu insulu póte sci, ca eu partinescu proiectulu de adress substernutu prin comissiune (ilaritate mare), ca-ci acest'a nu cuprinde in sine nici o vatemare. Candu constatesu acést'a 'mi tienu de datorintia a enumerá motivele, pentru ce nu primescu eu celelalte proiecte de adressa.

Adress'a lui Tisza Kálmán si a preastimatiloru sei colegi pentru aceea nu o potu primi ca-ci acést'a presupune falsificarea vointiei natiunei, presupune, cá majoritatea natiunei este in contradicere cu majoritatea parlamentului presupune, ca creditulu publicu nu este investitu in scopuri publice (ilaritate). Domniloru, aceste sunt acuse de acele, despre cari eu n'amu nici o cunoscintia (ilaritate viua) si nu potu aduce la cunoscintia lucruri de acele, ce nu le sciu. (Ilaritate generala.)

Facia de proiectulu lui Simonyi amu aceea esceptiune, ca cuprinde in sine espressiuni vatematóre in contra majoritatii parlamentului. Adausulu propusu de condeputatulu Madarász ne aru duce pe aceea cale, pe carea noi dimpreuna cu deputatulu Madarász si Irányi amu ambiatu dejá in anulu 1849., adeca: amu fugitu dela Pest'a pana la Debretinu (ilaritate generala duratóre), de acolo pana la Aradu, de aicea respectivii au scapatu prin Orsiov'a si pre noi ne-au lasatu aciea (ilaritate generala). Nu potiti domniloru, ca eu si condeputatii mei se ne mai batemu piciorele pe calea acést'a (ilaritate).

Incatu pentru proiectulu d-lui Schwarz, 'mi pare reu, ca in acést'a multu m'amu insielatu. Amu cugetatu, ca elu vrea se fericésca Ungari'a, dar' candu vedu, ca ataca acelu terenu, pe care ei stau aicea in camera, ca repesce dreptulu alegatoriloru mei, si acest'a 'lu depune in manile unei nu sciu ce „inteligintie (ilaritate duratóre): atuncea eu n'amu nici o incredere in reformele lui (ilaritate) si nici ca le-asiu substerne, dar' candu le va desfasiurá aicea in camera, voiu respunde si eu la acele.

Eu proiectenu o reforma buna, Se audimu!) carea trebue se o partinesca totu deputatulu pentru binele poporului, si acést'a e: stergerea monopolului de tutunu (ilaritate, aprobare din steng'a: si prefacerea lui in dare direpta, ca-ci poporulu are lipsa de acést'a.

Proiectulu lui Miletics si alu colegului seu plane nu-lu potu primi. D-lu Csemegi i-a respunsu fórte bine lui Dr. Miletics, si nu voescu acum a me ocupá de cestiunea nationalitatiloru, dér' atat'a trebue se insemnu, ca este curiosu, candu unu deputatu din Ungari'a in locu de trebile interne ale nóstre, se ocupa de 18. rase slavene, cari se afla peste hotarele Ungarei (ilaritate si aprobare). Se plange mai departe, cá romanii din Transilvani'a **nu'u** intratu in dieta. Eu despre acést'a n'amu nici o cunoscintia, din contra, eu vedu ca aicea sunt si deputati romani. De altumintrelea déca ei n'au venitu, suntemu noi destui aicea. (Ilaritate indelungata si generala.) A facutu D-lu Miletics amintire despre o causa, ce eu, cá deputatu romanu, nu o potu lasá fara nici o observare. (Se audimu!) Dsa dice, si inca destulu de neghiobu (ilaritate), ca dualismulu este spre stricatiunea natiunalitatiloru. Ma rogu de iertare, dér'eu acést'a nu o pricepu. Aceea este numai efiuinti'a vointiei rele. Si eu sum romanu, unulu din natiunalitati, care partinescu din anima caus'a natiunalitatii mele, amu lucratu si voiu lucra pentru ea cu conscilentia (vivate indelungate), dér' nu pricepu, cum dualismulu asigura predomnirea unei natiuni asupra celoralte,

*) Asteptamu o viatia mai viua si cu conscientia de sene si de demnitatea solidaritatii. Red.

ca-ci natiunalitatea, romana are dreptu a participa in tóte causele publice incependu dela comuna si comitatu pana susu la camer'a deputatiloru si se consulta cu magiarii in pace (?!) (aprobare viua), si asia nimenea nu póte dice cu minte sanetósa (ilaritate), ca dualismulu aru fi spre stricarea natiunalitatiloru.

Eu dau lauda provedintiei, (?!) ca ne-a ajutatu a deslegá caus'a natiunalitatiloru intru atat'a catu o mare parte a dureriloru nóstre sunt vindecate. Pucinu mai este indereptu, reparatur'a ce eu o voiu subscerne camerei la timpulu seu. Acést'a inse nu póte servi de motivu, ca se resturnamu tiér'a, (aprobare), se-i conturbamu pacea ci avemu a face atenta tiér'a, se fie cu privire si la noi sermanii, cari amu remasu indereptu, (aprobare si vivate), ca-ci drepturile si libertatile avemu a le esercesi in asemenea mesura. (Vivate si aprobári indelungate in drépt'a. Eu nu-su nationalitate bigota, si eu afara de nationalitatea mea mai amu inca o alta natiunalitate, adeca: tóte popórele si tóte popórele si toti subditii acestei tieri pre cari eu li tienu de a fi supusi unei legi si unei constitutiuni. Acést'a este natiunea intrega, pre carea D-dieu se o tiena. (Placerea viua si aprobare frenetica din drépt'a si steng'a.) („Patria“)

Pre candu speramu cu mare probabilitate, cum ca la staiulu de Canonicu metropolitanu devenitu vacante prin repausarea fericitului Gr. Mihali, va fi denumitu protop. Sibiiului, I. V. Rusu, carele, cá unulu dintre celi mai activi barbati pre terenulu bisericescu si scolasticu, cum audiramu din isvore demne de crediamentu, fù si propusu din partea Excelentiei Sale parentelui Metropolitu primo loco: pre atunci ecca deodata aflaramu din diuare, ca acestu individu demnu, cu ocasiunea denumirii fù trecutu cu vederea. din partea locuriloru decidietorie. Nu scimu din ce motive, s'a trecutu cu vederea, destulu ca acést'a scire neasceptata, ne a surprinsu in modu pre neplacutu, si ni ar' paré fórte reu, candu si din promovarile la beneficiele si demnitatile bisericesci, s'ar' face cestiune politica. Altu cum cutediamu a afirmá, ca portarea numitului individu si din astu punctu de vedere, fù totu deun'a corecta si loiala.

Deci, din respectulu si consideratiunea, ce nutrimu in piepturile nóstre facia cu meritele barbatiloru nostri pre tóte terenurile, ne redemu indemnati, de si nu fara de temere de a vatemá modestí'a respectivului, a insirá aici, unele momente mai considerabile, din campulu de activitate ala cestinatului individu.

Cestionatulu individuu a meritatu dupa convingerea nóstra a fi promovatu cu ast'a ocasiune la demnitatea amentita, ca-ci

a) elu are servitiu de 24 ani cá profesore la gimnasiulu completu din Blasiu (14 ani), si la gimnasiulu reg. de Statu din Sibiiu (10 ani), in care cualitate, cu cea mai deplena resemnatiune, a corespunsu misiunei sale.

b) ca elu si-a castigatu merite si pre terenulu literariu prin elaborarea si edarea de opuri istorice.

c) ca elu de 10 ani functionéza in un'a din cele mai reu provedinte parochii, si cu tóte aceste, prin zelulu, staruentí'a si sacrificiale considerabile ale aceluia, s'a edificatu un'a nona casa parochiale din cele mai solide si mai frumóse, s'a castigatu dotatiune pentru scól'a din locu, si s'a facutu alte mai multe imbunatatiri pre terenulu bisericescu. Potemu afirmá cu cunoscientia liniscitita, ca noulu edificiu parochiale in Sibiiu nu se potea face, déca respectivulu individuu, nu-si sacrific'á tóta subsistinti'a sa procurata cu mare erutiare in decursulu unei servitiu de 18 ani, si mai alesu prin edarea de opuri istorice (Compendiu de istori'a Transilvaniei etc.)

d) ca de 10 ani functioneza cá secret. II. la Asoc. trans. si in astu tempu in remunerarea zelului si a activitatiei sale, s'a bucuratu de multiumirea adunariloru gen. respective.

e) pentruca totu de 10 ani in cualitatea sa de protopopu, a datu mai multe dovedi de activitate pre terenulu bisericescu, ceea ce dovedesce si din mai multe laudatorie obtinute dela Ven. cons. metropolitanu.

Prin zelulu, svatulu si energiós'a intrepunere a numitului protop. s'a redicatu in restempulu numitu in protopopiatulu Sibiiului, 4 beserici, 6 case parochiale si 4 edificia scolastece; s'a adusu dupa potentia in ordine afacerile bes. tractuali, intrebuintianduse tóte mediulócele posibile pentru promovarea culturei religiose-morale a poporului etc.

Facia déra cu aceste fapte recunoscute, nu mai potéamu avé indoiela, ca acele nu voru fi considerate din partea locuriloru decidietorie.

Sperantiele nóstre ca statu se pareau mai fundate, cu catu ca la statulu canonicale din cestiune, degia ocupatu, au dreptu de a fi promorati si preutii meritati vedurí si casatoriti, pre candu la cele bobiane, pan' acum numai preutii celibi potu avé prospecte de promovare. Si!? M. M.

Cea mai impuitória noutate in Franci'a e, ca din Elsati'a is Lotaringi'a ce le anexá Prusi'a la Germani'a, trecu locuitorii cu diecile si sutele de mii de sub neamtiu la francesi; numai din Metiu trecura 18,000 si pela Nancy trecura 88,000, ma si recrutii cu sutele trecu la armele francese; atatu de nesuferibili le sunta germanii. In puterea tractatului din 10 Maiu si 11 Dec. 1871 intre Franci'a si Germani'a la 1 Oct. a. c. fù terminulu, de a se dechiara locuitorii pentru nationalitatea francesa ori germana si ómenii -si parasescu vetrele, numai se nu fia sub neamtiu, siliti a se germanisá, dupa cum li se puse alternativ'a cea neomenésca. —

Varietati.

1764 a. p. 1872. **Concursu.** Dein incredintiarea comisiunei municipale a districtului Cetatei de piétra, la statiunea de padurariu cu 800 fl. si la cea de veterinariu cu 300 fl. in casu cu 360 fl. cari sau sistemisatu din partea comisiunei municipali, si aprobatu prin inaltulu ministeriu de interne sub nr. 19236, prin acésta deschidu concursu sub urmatórele conditiuni:

1. De la concurentii la aceste statiuni se pofitesce, diploma, doi ani de praxa, si pre langa limb'a maghiara, vorbirea perfecta a limbei romane.

2. Cei carii voru fi alesi, suntu datori a locui in opidiulu Siomcut'a-mare, cá in centrulu districtului.

Doritorii de a ocupá aceste statiuni prin acésta se provoca, cá rogarile bine instruite adresate catra subscrisulu vice capitanu, pana in 15 Nov. a c. se si le trimita, incunoscientianduse totu deodata, cumca aceste statiuni se voru amplé prin alegere in congregatiunea cea mai de aprope tienenda dupa espirarea concursului.

Siomcut'a-mare in 6 Oct. 1872.

Paulu Drágosiu
vice-capitanu.

Indreptare: In nr. 75 alu „Gazetei Tr.“ pre a dou'a facia, column'a a dou'a, a patra alinea din diosu in susu la incepulu inainte de „momentele“ vine a se pune predicatulu **„Nu cunoscemu** momentele legislativu politice séu ratiunea“ etc.

Nr. 6767/civ. et 1872.

Publicare de licitatiune.

Pre temeiulu decisiunei tribunalului regescu din Lugosiu dto. 21 Septembre 1872 Art. 6767, se face prin acést'a cunoscutu tuturoru cumca in 2 Noemvrie a. c. si in urmatórele dile se voru vinde la licitatiune publica pre langa bani gat'a totudeuna la 9 óre inainte de amédi locurile miscatórie ce se tienu de lasamentulu repausatului Iova Popovits, fostu locuitoriu si comerciante in Lugosiu precum mobile, haine, vinuri, etc.

In specie se face cunoscutu, cumca tota atunci se va vinde prin aversiune séu cu radicat'a si integulu (per Bausch und Bogen) si negotiatori'a séu bolta de speciaria, respective marf'a mestecata, ce se afla in bolta.

Pretiulu eschiamarei va fi pretiulu inventariului, care in privintia dughianului (la noi dughianei) face sum'a de 17835 fl.

In privinti'a acestei sume se cere depunerea vadiului de 10%, conditiunele mai de aprópe pentru casuri, candu se ar' vinde dughianulu cu radicata si integrulu se potu vedé la domnulu advocatu Dr. Ioanu Majoru, cá curatoru alu acestui lasamentu.

Totu de odata se face cunoscutu, cumca de nu se va puté vinde dughianulu cu integrulu, marfurile se voru vinde cu bucata totu la acésta licitatiune si cumca licitatiunea se va tiené in cas'a repausatului Nr. 10, ce e situata langa edificiula comitatului.

Din siedinti'a tribunalului regesca din Lugosiu ce s'a tienutu in 21 Septemvrie 1872.

Alexandru Makay,
Presiedinte.
Imándy György,
Rectoriu.

Publicatiune. Din partea senatului scolasticu confesionale alu gr. cat. Margaului, se aduce la publica cunoscientia cumca: in 10 Nov. a. c. se va tienea in Margau la cancelari'a comunale „minuendo licitatiune“ in cas'a nouei scoli edificande unde se voru licita urmatórele:

1.	Lucrulu maiestrului de lemnu, cu materialu precum: grindi, corne, scanduri, letiuri, sindili, si cuiele necesarie etc. statórite in fl.	1282.40 cr.
2.	Lucrulu mesarului statatoriu in fl.	238.—
3.	Lucrulu zidariului in care se cuprinde produlu, caramid'a, nasipulu, si feralu de legatulu zidului in . . . . . fl.	768.—
4.	Lucrulu faorului(lacatusiului) in fl.	96.20 cr.
5.	Lucrulu glasiariului in . . . fl.	42.40 cr.

Planulu scólei, precum si conditiunile edificarei, se potu vedé pana atunci ori in care di in locu la cancelari'a comunale.

Doritorii de licitatiune au a depune unu vadiumu de 10% inainte de inceperea licitatiunei — care vadium pre licitantele va avé a cresce pana la 20% — ce va remané cá cautiune.

Margau 5 Octobre 1872.

Alesandru Fodoru
parochu si presidele senat. scol. confesionale gr. cat. alu Margaului.

Nr. 3697—1872. 1—3

Publicatiune.

La incredintiarea Domnului Comite supremu alu comitatului Turdii, conchiamamu prin acést'a pre toti membrii comitetului comitatensu, cari locuescu afara de comitatu la conferinti'a, carea se va tiené la 28 Oct. a. c. in Turd'a, cu scopu de a resolvi mai multe afaceri, ce privescu organisarea comuneloru, si alte cause interne.

Turd'a in 7 Octobre 1872.

Vice comitele comitatului Turdii,
Miksa
vice comite.

In contra orce tuse invechita, regusiala, inflamare, dureri de pepto, dureri de gutu si tuse magarésca, prin partile sale constitutive, care nu le mai cuprinde altu syropu, midiloculu celu mai siguru e

Syrupulu albu de peptu de plante
de
Dr. med. Hoffmann.

Pentru Brasiovu tiene depositu in sticle à 2 fl. 1 fl. si 50 cr. d. I. B. Popoviciu, la „Cancle albe“. 1—

Cursurile

la burea in 15 Oct. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 22	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 . 69	. .
Augsberg	—	—	107 . 25	. .
Londonu	—	—	108 . 50	. .
Imprumutulu nationalu	—	65 . 30	. .	
Obligatiile metalice vechi de 5%			70 . 40	. .
Obligatiunile rurale ungare			79 . 25	. .
. . temesiane			78 . 50	. .
. . transilvane			77 . 75	. .
. . croato-slav.			— . —	. .
Actiunile bancei	—	—	930 . —	. .
. creditului	—	—	332 . 30	. .

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editorese: Cu siparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.